

Marts 2023

Danske Gymnasiers input til en ny model, der modvirker skæv elevsammensætning

SVM-regeringen har besluttet at afskaffe forældreindkomst som fordelingskriterium i den nye elevfordelingsmodel og vil jf. regeringsgrundlaget præsentere en ny model, der modvirker en skæv elevsammensætning især i de større byer. Det er børne- og undervisningsministerens ambition, at den nye model skal gælde fra skoleåret 2024/25.

Danske Gymnasier bakker op om regeringens ambition om at modvirke skæv elevsammensætning. Danske Gymnasier mener, at en skæv elevsammensætning på gymnasierne kan have som konsekvens, at de pædagogiske og ressourcemæssige forhold på uddannelserne bliver meget forskellige. Det er uhensigtsmæssigt i forhold til den enkelte elev, der skal kunne forvente samme kvalitet på alle landets gymnasiale uddannelser. Derfor er det foreningens mål, at alle gymnasier skal have en balanceret elevsammensætning, der giver mulighed for at lave gode uddannelser. Det betyder dog ikke, at der skal være præcis den samme elevsammensætning på alle gymnasier.

Danske Gymnasier anbefaler, at en ny model tager udgangspunkt i de forholdsvis få gymnasier, der har en skæv elevsammensætning på en årgang på en given gymnasial uddannelsestype. Det er foreningens vurdering, at sådan en model vil omfordele færre elever, end der var lagt op til i den oprindelige model med fordelingszoner og forældreindkomst som fordelingskriterium, hvor alle gymnasier inden for den samme zone skulle have den samme elevsammensætning.

Konkret foreslår Danske Gymnasier følgende:

1) Fastsæt et fordelingsloft, der skaber balanceret elevsammensætning

Danske Gymnasier foreslår, at der politisk sættes et mål for, hvornår elevsammensætningen på et gymnasium er skæv¹, og at målet anvendes til at fastsætte et fordelingsloft per årgang per udbud, der bidrager til en balanceret elevsammensætning målt på et konkret karakteristikum.

Fordelingsloftet skal medføre, at der efter færdig fordeling ikke er mere end en bestemt andel af elevgruppen med et bestemt karakteristikum på den pågældende årgang på en given gymnasial uddannelsestype.

---

¹ En skæv elevsammensætning målt på elevers herkomst, karaktergennemsnit fra grundskolen og deres sociale baggrund i form af forældres uddannelsesniveau opstår blandt andet, når 30 pct. eller flere af eleverne på et gymnasium har ikke-vestlig herkomst, fordi elever med dansk/vestlig herkomst har tendens til i ringere grad at søge dette gymnasium. Samtidig har mindre søgte gymnasier ofte en fagligt svagere elevgruppe, og elevgruppen består i højere grad af elever med ikke-vestlig herkomst. Kilde: [Fordeling af elever på de almene gymnasier og HF, EVA \(2018\)](#)

Et karakteristikum, der kan anvendes som parameter i fordelingen, kan eksempelvis være:

- Karakterer fra grundskolen
- Bopæl i et forebyggelsesområde fastsat af Boligministeriet
- Afgangseksamen fra en socioøkonomisk udfordret grundskole.

Det vil ikke nødvendigvis være hensigtsmæssigt at anvende samme karakteristikum i alle områder, hvor der er behov for en mere balanceret elevsammensætning. Beslutningen om, hvilket karakteristikum der anvendes lokalt til at fastsætte et fordelingsloft, skal træffes af Børne- og Undervisningsministeriet.

Fordelingsloftet skal angive, hvor stor en andel elever med det konkrete karakteristikum et gymnasium må optage per årgang per udbud, og vil variere afhængig af valget af karakteristikum. Formålet er, at der – efter elevfordelingen har fundet sted – ikke er mere end 25 pct. elever med ikke-vestlig herkomst per årgang per udbud på nogen gymnasier. Procentsatsen bør tages op til genovervejelse hvert tredje år. Sammenhængen mellem herkomst, det valgte karakteristikum og dermed fastsættelsen af loftet skal undersøges nærmere.

Det er Danske Gymnasiers vurdering, at forslaget kan implementeres i den nuværende model og dermed i den centrale fordelingsmekanisme, men vil kræve en lovændring.

2) Afskaf afstands- og fordelingszoner og anvend afstand i stedet for transporttid

Danske Gymnasiers forslag medfører, at der ikke er behov for at fastsætte hverken afstands- eller fordelingszoner, da hensigten ikke er at skabe en ens elevsammensætning på alle gymnasier, men at fokusere indsatsen der, hvor der er behov for en mere balanceret elevsammensætning. Målet er alene, at gymnasier, der rammer fordelingsloftet, ikke får tildelt flere elever med det valgte karakteristikum. Det konkrete gymnasium skal forsat have tildelt elever uden karakteristikaet op til gymnasiets fastsatte kapacitet.

Elever med karakteristikaet skal fordeles til en af deres øvrige prioriteter eller til et gymnasium inden for 45 minutter med samme uddannelsestype som deres 1. prioritet, dog ikke til andre gymnasier, der også måtte have nået fordelingsloftet. Elever, der bliver afvist fra deres 1. prioritet pga. fordelingsloftet, skal ikke risikere at komme bagest i fordelingsprocessen og dermed ikke få nogen af deres prioriteter opfyldt. Derfor bør deres 2. prioritet ligestilles med deres 1. prioritet, så de fordeles efter mekanismen ”deferred acceptance”. En anden mulighed er, at der på omkringliggende gymnasier laves ’positive kvoter’ til ansøgere med karakteristikaet. Dette skal kun gælde for elever, der bliver afvist på grund af fordelingsloftet. Fordelingen skal derefter ske efter prioritet og afstand.

Danske Gymnasier vil i forbindelse med sidstnævnte påpege, at det er u hensigtsmæssigt, at der efter den gældende lovgivning måles på transporttid i stedet for afstand via vejnettet. Det skyldes, at transporttid er en dynamisk størrelse, der kan variere fra ét tidspunkt på dagen til et andet eller fra dag til dag, fordi bus- og togruter er bundet af konkrete (lokal-)politiske beslutninger og dermed kan laves om. Det betyder, at der med transporttid ikke er tale om hverken et objektivi eller gennemskueligt kriterium, hvilket har direkte betydning for den enkeltes retsstilling og ansøgerens mulighed for at vurdere egne muligheder for optag på et givent gymnasium.

Danske Gymnasier mener desuden, at der fortsat skal ske kapacitetsstyring, der sikrer lovens intentioner, over hele landet. Der bør for gymnasier i tyndtbefolkede områder fortsat fastsættes en minimumskapacitet, som forsøges opfyldt ved, at de nærmest boende ansøgere med en af gymnasiets uddannelser som uddannelsesønske forlods får plads på gymnasiet.

3) Andre redskaber, der kan påvirke elevsammensætningen

De følgende redskaber er ikke et direkte led i elevfordelingsprocessen, men kan supplere fordelingsloftet og ligeledes påvirke elevsammensætningen. De tre førstnævnte kræver lovændringer.

Begrænsning af elevers skift af institution

Det kan være svært at fastholde en balanceret elevsammensætning på det enkelte gymnasium, hvis ikke elevers muligheder for at skifte institution i starten af skoleåret begrænses. Derfor skal der fastsættes klare rammer for elevskift, så de begrænses til kun at ske, hvis en elev mistrives eller flytter mere end 45 minutter væk fra det gymnasium, eleven er optaget på.

Forenklet adgangskrav

En forenkling af de komplicerede optagelsesregler til gymnasiet kan påvirke elevsammensætningen forud for elevfordelingsprocessen. Danske Gymnasier foreslår, at adgangskravet ændres til, at ansøgere skal have et gennemsnit ved folkeskolens afgangseksamen på minimum 5 til stx, hhx og htx og 4 til hf.

Uddannelsesskift for elever, der ikke består de to grundforløbsprøver

Det bør være muligt, at elever, der dumper begge grundforløbsprøver ved afslutningen af grundforløbet, efter rektors konkrete helhedsvurdering med inddragelse af fx fravær, trivsel og adfærd kan udskrives og vejledes til anden uddannelse. Denne mulighed vil kunne bidrage til at skabe fagligt fokuserede læringsmiljøer på skolerne.

Lukning af institutioner

Eksisterende lovgivning gør det muligt for børne- og undervisningsministeren efter en høringsproces at lukke en institution, der har været pålagt en genoprettelsesplan og henover fem år ikke har opnået førsteprioritetsansøgere til mindst halvdelen af institutionens fastsatte kapacitet. Danske Gymnasier bakker op om dette som en sidste mulighed i større byer, forudsat at der har været iværksat andre initiativer til at modvirke skæv elevsammensætning, såsom det fordelingsloft, foreningen foreslår. Under samme forudsætninger bør det også være en mulighed at sammenlægge institutioner.

4) Evaluering og evt. justering af nuværende, nye regler

Generelt mener Danske Gymnasier, at der er behov for at foretage en evaluering af nuværende, nye regler, når dette forårs elevfordelingsproces er gennemført. De nye regler jf. L 157 indfører bl.a. en helt ny proces for kapacitetsfastsættelse, herunder en minimumskapacitet, der skal sikre bedre rammer for uddannelser i tyndtbefolkede områder, og det er helt afgørende for et bredt udbud af gymnasiale uddannelser i hele landet, at dette følges tæt.

På den lange bane bør der i sagens natur også foretages en evaluering af kommende, nye regler, der skal modvirke en skæv elevsammensætning, med henblik på at følge udviklingen af en mere balanceret elevsammensætning på alle gymnasier og en forhåbentlig mindre polarisering mellem gymnasierne som en afledt effekt heraf.